

Олена Федорцова,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри германської та слов'янської філології,
Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж
ORSID ID 0000-0001-5077-9081
elenafedorcova432@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ОКСФОРДСЬКИХ ДЕБАТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН МАЙБУТНІМ ІНОЗЕМНИМ ФІЛОЛОГАМ

У статті йдеться про Оксфордські дебати як про різновид сучасної лекції – залучення студентів у процес спільної навчальної роботи, залучення їх до наукової творчості. Оксфордські дебати є формою тренінгу для підготовки студентів до публічних виступів, навчають принципів побудови виступу, техніці виступів та використанню невербальної комунікації. Оксфордські дебати навчають також дуже важливого виду діяльності студентів – підготовці до занять, методу, який може бути використаний для вивчення певної теми. Оксфордські дебати як лекції інноваційного типу характеризуються високою результативністю засвоєння матеріалу, оскільки характерною особливістю сучасної освіти є діяльнісна основа, яка означає взаємодію викладача і студента, їхній спільний навчальний пошук. Оксфордські дебати згідно з вимогами сучасної дидактики вищої освіти забезпечують великий обсяг засвоєння систематизованої і концентрованої навчальної інформації. Ми використали досвід закладів освіти Західної Європи, а саме Великої Британії, як приклад британського парламенту, в якому відображено метод Оксфордських дебатів. У статті перераховуються етапи підготовки, проведення та послідовність інноваційної методики, запропонованої майбутнім філологам іноземної мови. Ця методика допомагає формувати критичне ставлення до отриманої інформації, ознайомить з сучасними науковими досягненнями. Ми розкриваємо концепцію наведеної інноваційної методики та доцільність її використання в освітньому процесі.

Ключові слова: лекції інноваційного типу, ігрові технології, Оксфордські дебати, приклад британського парламенту, освітньо-педагогічні інновації, умови для саморозвитку, мовленнєва практика, доцільність впровадження.

Olena Fedortsova. Using the Oxford Debate Method While Teaching Humanities to Future Foreign Philologists

The article deals with the Oxford Debate as a kind of modern lecture – the dedication of students to the process of joint scientific work, involving them in scientific work. The Oxford Debate, which is an excellent training for public speaking, teaches the principles of speech construction, technique and the appropriate use of non-verbal communication. The Oxford Debate also teaches students a very important activity – preparation for classes, a method that can be used to gain knowledge by participants on a particular topic. Oxford debates as a lecture of innovative type are characterized by high efficiency of mastering the material, as a characteristic feature of modern lectures should be the activity basis, which means the interaction of teacher and student, their joint educational search. The Oxford debate, in accordance with the requirements of modern higher school didactics, provides a large amount of clearly systematized and concentrated, methodically well-developed modern scientific information. The experience of Western European countries is taken as an example, in particular the example of the United Kingdom British Parliament, which reflected the idea of the Oxford debate. The article lists the stages of preparation, implementation and sequence of innovative methods offered to future foreign philologists - students of Vinnytsia Pedagogical College, which develops their ability to critically evaluate the information received, acquaints with the latest scientific advances. The concept of this innovative methodology is highlighted and also the feasibility of its implementation in the educational process.

Keywords: *lecture of an innovative type, gaming technologies, Oxford debate, the example of the British Parliament, innovative technologies, modern methods, educational and pedagogical innovations, conditions for self-development, speech practice, the feasibility of implementation.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Багато вітчизняних вчених та науковців близького зарубіжжя А. Алексюк, Б. Блум, А. Борисова, С. Гончаренко, П. Крейтсберг, Д. Кретвол, П. Симоненко, С. Сисоева, М. Успенський, М.Фіцула, О. Хуторський, Д. Чернілевський, О. Ширмов, Ф. Янушевич приділяли велику увагу сутності організації освітнього процесу, яка реалізує соціальне замовлення суспільства.

Предметом нашої статті якраз і є аналіз однієї з найважливіших форм організації освітнього процесу – ігрових технологій, а саме Оксфордських дебатів, їхній специфіці в системі вищої лінгвістичної освіти.

Ігрові технології, побудовані на засадах інтеграції теоретичного матеріалу та життєвих практичних ситуацій, уможливають глибоке взаємопроникнення у живу реальність, сповнену парадоксальних викликів й несподіваних запитів. За свідченням фахівців, використання ігрових технологій у процесі навчання не тільки впливають на якість навчання, а й збільшують зацікавленість та мотивацію студентів. Це зумовлено тим, що процес навчання під час упровадження ігрових методик максимально наближений до реальної практичної діяльності [1, с. 10].

Сучасні реформи вищої освіти потребують оновлення інноваційних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців. Нововведення повинні відбуватися у всіх сферах діяльності закладів вищої освіти на організаційному, змістовому та технологічному рівнях. Лише такий підхід сприятиме якісній підготовці майбутніх фахівців до діяльності в майбутньому.

Ми наголошуємо на нових функціях лекції в системі навчання лінгвістичних дисциплін. С. Вітвіцька, авторка найбільш популярного в Україні підручника з педагогіки вищої школи, створеного відповідно до нових вимог навчання, зазначає, що лекція є чітким систематичним і системним викладом наукової проблеми або її частини [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники сформулювали такі поняття, «педагогічна інновація», «інноваційна лекція». Так, Т. Амбров, Л. Буркова, О. Вознюк, Є. Діанова, О. Дроздова, О. Дубасенюк, М. Караман, Л. Ладиженська, М. Мацько, І. Мельничайко, С. Пентилюк, В. Тоцька надають перевагу лекціям із використанням інтерактивних методів навчання, мотивуючи це тим, що під час проведення лекції важлива активність студентів. На думку М. Фіцули, навчальна лекція є логічно завершена, науково обґрунтована і систематизована подача науково-методичного питання, теми або розділу навчального предмета, ілюстрованого наочною або демонстрацією дослідів [2, с. 118].

Науковець Є. Діанова вважає, що рольова гра дозволяє посилити особистісну причетність до усього, що відбувається. Особистість залучається у гру через «Я» відповідної ролі. Таким чином, учасники несвідомо створюють свою власну реальність, використовуючи свої знання, і вчаться взаємодіяти з іншими людьми. Всі стають учасниками гри. До того ж вони стають упевненішими у собі [4, с. 13]. Також методисти вважають, що рольові ігри розширюють асоціативну базу під час засвоєння мовного матеріалу та сприяють навчальному співробітництву і партнерству, адже під час гри можна охопити всю групу студентів (рольові ігри будуються не тільки на основі діалогу, а й полілогу), повинні вміти злагоджено взаємодіяти. Розподіляючи ролі, викладач повинен враховувати як мовні, так і «акторські» можливості особистості, доручаючи одним більш вербальні, іншим – пантомімні ролі, третім можна призначити на ролі «суфлерів», вони повинні підказувати акторам текст. Під час вивчення іноземної мови весь час у рольовій грі відводиться на мовленнєву практику, при цьому всі залучені, студенти, що слухають теж максимально активні, оскільки повинні зрозуміти й запам'ятати репліки акторів, співвіднести їх із ситуацією, визначити, наскільки вона релевантна поточній ситуації і правильно відреагувати на репліку. Самі студенти відзначають, що гра позитивно впливає на формування їхніх пізнавальних інтересів, сприяють швидкому освоєнню іноземної мови. Студенти активно грають, допомагаючи один одному, уважно слухають виконавців; завданням викладача залишається керувати навчальною діяльністю [5, с. 35].

На думку Г. Китайгородської, гра є однією з найважливіших сфер у життєдіяльності людини, разом з навчанням, мистецтвом, спортом, трудовою діяльністю, вона забезпечує необхідні емоційні прояви для всебічного, гармонійного розвитку особистості. Для педагогів вона стає інструментом освіти, що дає змогу, враховуючи вікові особливості, розвивати ініціативу, створювати атмосферу доброзичливості, самостійності, творчості та саморозвитку [7, с. 219].

У навчальних іграх немає переможця, виграють усі. Їх можна проводити на будь-якому етапі уроку та поза навчальним часом. Це дає змогу поглиблювати знання та розвивати вміння користуватися ними.

Навчальні ігри допомагають розвивати творчу уяву та творчі здібності кожної особистості. На кожне заняття необхідно розробляти новий сюжет та ігрові ситуації. Під час цікавої гри студенти починають творчо опрацьовувати навчальний матеріал і гра переростає у справжню навчально-пізнавальний процес. Гра так подобається студентам тому, що процес гри завжди сповнений несподіванок, а результат – невідомий. Але, крім суб'єктивного сприйняття, є, безумовно, глибший вплив гри на людину, на основні сфери її життєдіяльності: фізичну, емоційно-вольову, інтелектуальну та духовну (цілісно-смыслову) [8, с. 13].

Мета статті – розкрити роль і значення інноваційної практики лекції інноваційного типу – Оксфордських дебатів, визначити їхню ефективність на факультетах іноземних мов у системі вищої лінгвістичної освіти.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Викладачам закладів вищої освіти треба вчасно здобути і досягнути нову інформацію, а відтак трансформувати її в зміст відповідної навчальної дисципліни, а також розробити її якісне навчально-методичне забезпечення для подальшого доступного розуміння студентами. Попри трудомістку й оперативну роботу викладачів, зміст дисциплін швидко стає застарілим, що й спричинює неодмінне відставання професійної підготовки фахівців від потреб сучасного суспільства [4]. Розв'язати цю комплексну проблему покликані освітньо-педагогічні інновації, які б сприяли навчанню майбутніх фахівців з управління закладами освіти самостійно та швидко адаптуватися до постійно-змінних соціальних умов.

Результатами педагогічних новацій є якісні зміни в освітньому процесі молодого покоління. Запровадження інновацій соціально-психологічного спрямування допомагає покращити мікроклімат освітнього середовища, формує у майбутніх фахівців високий рівень міжособистісної культури між суб'єктами. Інновації організаційно-управлінського різновиду забезпечують запровадження сучасних форм і методів управління, сприяють подоланню стереотипів консервативного стилю керівництва, формують нові партнерські відносини. Поширення інновацій системно-методологічного рівня запроваджуються у межах загальної системи. Локально технологічний рівень інновацій передбачає апробацію особистісно орієнтованих інноваційних методичних систем на окремих освітніх об'єктах [4]. Радикально нові ідеї запроваджуються на основі кардинально нових засобів (інформаційно-комп'ютерних технологій та ін.). Модифікаційними називають інновації, що спрямовані на удосконалення змісту, форм, методів навчально-виховного процесу та самої організації навчання. Комбінаторні – осучаснені новації – це освітні й педагогічні традиції, адаптовані до нового соціокультурного середовища [5, с. 31–34].

До лекцій інноваційного типу відносять лекцію-диспут, мінілекцію, проблемну лекцію, лекцію з використанням опорної схеми, лекцію-брейнстормінг, лекцію із заздалегідь запланованими помилками, лекцію-конференцію, лекцію-пресконференцію, лекцію-бесіду або діалог з аудиторією, кіно (відео) лекцію, лекцію-візуалізацію, бінарну лекцію, лекцію-брифінг, Оксфордські дебати [6, с. 48; 10].

Перерахуємо найпопулярніші інноваційні практики викладання іноземної мови, які впроваджують у Вінницькому педагогічному коледжі для майбутніх іноземних філологів.

Метод «Мозковий штурм» використовується з метою підвищення розумової активності учасників для пошуку цікавих ідей, конструктивних рішень у розв'язанні складних проблем або нестандартних ситуацій. Під час заняття організовується спільна групова та творча діяльність, доцільно застосовувати на самому початку заняття або якщо пошук ідей зайшов у глухий кут. Цей метод можна використовувати в процесі вивчення «Країнознавство», ТКТ (Teaching, Knowledge Test) та інше. Як правило, викладач формулює проблему у формі запитання. На першому етапі студенти генерують різні ідеї та пропозиції. Усі ідеї фіксуються на фліпчарті. На другому етапі відбувається активне обговорення всіх пропозицій за визначеними критеріями, здійснюється класифікація та відбір найбільш перспективних.

В освітній діяльності широко використовується метод проєктів, що дозволяє реалізувати активно дієвий та індивідуально-творчий підходи. Проєкти можуть бути дослідницькими, пошуковими, творчими, прогностичними, аналітичними або ігровими. Основу проєктного методу становить орієнтація на інтереси і побажання учасників. Розробником навчального або дослідницького проєкту повинен бути студент, викладач допомагає сформулювати завдання. Цей

метод забезпечує сприятливі умови для активізації співпраці, формування партнерських стосунків між студентами – виконавцями проєкту та викладачем.

Допоміжний метод навчання PRES-формула частіше використовується для розвитку і закріплення навичок обґрунтування й захисту власної думки у діалозі, дискусії, під час вивчення ділової англійської. У цій формулі запрограмований алгоритм логічно послідовних дій: Position (думка) – Reason (обґрунтування) – (Example) приклад – Summary (висновок (наслідок)). Метод дозволяє сформувати навички ефективної професійної комунікації, передусім змістовно виступити, коли час на виступ обмежений.

Надзвичайно видовищним методом є Оксфордські дебати, але під час застосування цього методу залучається до виступів лише частина групи. Передбачається поділ учасників на промовців та публіку. Роль «публіки» дуже обмежена, але вони можуть активно підтримувати доповідачів.

Принципи дебатів взято із традицій Палати громад у Британії. Учасники поділяються на дві команди або сторони: за дискутовану тезу (сторона пропозиції) та проти (сторона опозиції) [9, с. 212-213]. Цей поділ на сторони має бути чітким, що відображається у формулюванні тези, яка повинна бути зрозумілою всім, наприклад – «Королева Мері – найпопулярніша в історії Англії».

Метод Оксфордських дебатів дозволяє отримати хороші навички для публічних виступів, учасники вчаться будувати свій виступ, техніці виступів та використовувати невербальну комунікацію. Дуже важливо змістовно підготуватися до дебатів, цей метод ми використовуємо для отримання знань учасниками з певної теми.

Обираючи дебати як метод навчання, слід зазначити, що головні промовці грають певні ролі (як і в симуляції). Їхні особисті погляди не мусять збігатися з поглядами, які вони виголошують під час дебатів, оскільки часто дебати є контроверсійними.

Стандартні принципи дебатантської процедури:

1. Поділ на два табори: дебати ґрунтуються на підтриманні чи запереченні обговорюваної тези кожним учасником. Цей поділ ілюструється через просторову організацію зали, в якій лави «пропозиції» (сторони, яка запропонувала тезу) і «опозиції» (протилежної сторони) завжди розміщуються одна навпроти одної за прикладом парламенту в Британії. Такий спосіб цілковито відрізняється від континентальних палат парламентів, в яких делегатські лави розташовуються півколом.

2. Головні промовці обох сторін сідають в перших рядах один навпроти одного. За ними займають місця ті особи з "вулиці», які симпатизують одній зі сторін у дискусії.

3. На центральних місцях, які встановлюються перпендикулярно до обох дебатуючих сторін, сідають ті, хто ще не визначився, яку сторону підтримувати.

4. На протилежному кінці зали, на підвищенні, засідає голова, який веде дебати. За традицією, сторона, яка підтримує тезу, розміщується по праву руку від голови, сторона опонентів – по ліву. Біля голови, дещо ближче до дебатантів, засідає секретар дебатів.

Учасники дебатів (як промовці, так і просто глядачі) можуть змінювати місця і виходити із зали лише в перервах між виступами. Дотримання цього доброго звичаю – єдиний спосіб застрахуватися від гармидеру та хаосу.

Перед початком гри голова представляє доповідачів обох сторін. Часто трапляється, що в дебатах беруть участь спеціально запрошені гості, наприклад політики, письменники, актори, які не є членами клубу. В такому разі представлення супроводжується привітанням і подякою за приїзд.

Деталі процедури дебатів можуть бути пристосовані до місцевих звичаїв, які прийняті у конкретному дебатантському клубі. Але існують незмінні принципи, які не слід модифікувати. В іншому випадку втрачається моральне право посилатися на оксфордський стиль дебатів.

Дебати ведуться навколо сформульованої тези, яка складається з одного речення. Залежно від звичаїв клубу кожен доповідач має від 5 до 10 хвилин. Першим виступає учасник, що захищає тезу. Потім право виступу переходить до опозиції, потім знову промовляє прихильник пропозиції. Таким чином, дебати точаться до моменту, доки виступлять усі охочі, або до моменту, коли вичерпається ліміт часу, призначений для дискусії.

Дебати завершує промовець, який опонує тезі.

Стандартні принципи дебатантської процедури:

1. Поділ на два табори: дебати ґрунтуються на підтриманні чи запереченні обговорюваної тези кожним учасником. Цей поділ ілюструється через просторову організацію зали, в якій лави «пропозиції» (сторони, яка запропонувала тезу) і «опозиції» (протилежної сторони) завжди розміщуються одна навпроти одної.

2. Головні промовці обох сторін сідають у перших рядах один навпроти одного. За ними сидять ті особи з «вулиці», які симпатизують одній зі сторін у дискусії.

3. На центральних місцях, які встановлюються перпендикулярно до обох дебатуючих сторін, сідають ті, хто ще не визначився, яку сторону підтримувати.

4. На протилежному кінці зали, на підвищенні, засідає Голова, який веде дебати. За традицією, сторона, яка підтримує тезу, розміщується по праву руку від Голови, сторона опонентів - по ліву. Біля голови, дещо ближче до дебатантів, засідає секретар дебатів.

Після виступу головних доповідачів (три-чотири особи з кожного боку) до безпосередньої участі в дискусії допускаються інші студенти. Їхні виступи є коротшими (як правило дві-три хвилини), але сам факт надання права виступу глядачам свідчить про демократичність дебатної процедури. Особа з залу, яка прагне виступити з промовою, підіймає руку, щоб привернути увагу голови, який надає право голосу. Після надання права виступу промовець - перед початком виступу - обов'язково подає секретарю своє ім'я та прізвище. Зрозуміло, що, як і у випадку головних промовців, в частині дебатів, присвяченій виступам глядачів, прихильники обох сторін виступають по черзі.

Після дебатів за участю присутніх у залі інколи надається час на завершальні підсумкові виступи головних промовців.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі.

Досвід використання Оксфордських дебатів студентами Вінницького педагогічного коледжу – майбутніми іноземними філологами, під час лекцій з країнознавства засвідчив доцільність використання описаного методу з метою формування у студентів умінь та навичок побудови власних виступів, використання презентацій, участі у дискусіях та відстоюванні власних позицій тощо. Також участь у Оксфордських дебатах стимулювала у студентів інтерес до командної інтелектуальної роботи, подолання комунікаційних бар'єрів, сприяла набуттю й формуванню у слухачів не лише професійних, але й певних особистісних якостей, таких як зібраність, старанність, ініціативність, креативність, доброзичливість, шанобливе ставлення до думки інших тощо.

У цілому Оксфордські дебати, як інноваційна форма навчання, є ефективними з точки зору підвищення мотивації та зацікавленості студентів, ефективності засвоєння матеріалу тощо. Водночас Оксфордські дебати мають низку особливостей, які слід враховувати, щоб їхнє застосування мало лише позитивний ефект та допомагало зробити зазначений метод навчання корисним для усіх студентів. Зокрема, під час Оксфордських дебатів, як і під час більшості ігрових форм навчання, активність членів групи суттєво відрізняється, до виступів та активних дій залучається лише частина групи студентів. Відповідно, викладачеві потрібно це враховувати, організовуючи наступні етапи навчання, розподіляючи ролі між учасниками, забезпечуючи, якщо є можливість, їх рівномірну участь у процесі навчання. Окремим аспектом досліджень може стати підготовка методичних рекомендацій, спрямованих саме на вирішення зазначеного питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва Г. М., Кравченко Н. В., Антоненко О. В., Горбатюк Л. В. Використання ігрових технологій в процесі професійної підготовки студентів педагогічних закладів вищої освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського* : зб. наук. пр. 2017. №6. С. 7–13.
2. Бардус І. О. Філософські засади концепції фундаменталізації професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2016. №52–53. С. 7–17.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури. Центр навчальної літератури, К.: 2003. 496 с.
4. Дианова Е. М. Ролевая игра в обучении иностранному языку. Е. М. Дианова, Л. Т. Костина. *Иностранные языки в школе*. 1988. №3. С. 12–16.
5. Димент Л. Г. Организация игр на уроке. Л. Г. Димент. *Иностранные языки в школе*. 1987. №3. С. 10–16.
6. Загвязинский В.И. Дидактика высшей школы. Текст лекций. Челябинск, 1990. 95 с.
7. Китайгородская Г. А. Методика интенсивного обучения иностранному языку. Г. А. Китайгородская, В. А. Бухбиндер. Київ: Освіта, 1988. 279 с.
8. Німчук Г.Б. Розважально-пізнавальні ігри на уроках англійської мови. Г.Б Німчук. *Англійська мова та література*. 2003. №28. С. 12–15.
9. Mohammad N., Zohre M., Hassanali B., Kamal N. Debate learning method and its implications for the formal education system. *Educational Research and Reviews*. 2016. 11(6). P. 211–218.

10. Формування комунікативної компетентності студентів засобами організаційнодіяльнiсної гри «Оксфордські дебати». Лісінська Т., Мудрик Л., Коляда Е. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2016. № 6 (331). С. 303-308.

REFERENCES

1. Alyeksyeyeva H. M., Kravchenko N. V., Antonenko O. V., Horbatyuk L. V. Vykorystannya ihrovyx texnologij v procesi profesijnoyi pidhotovky studentiv pedahohichnyx zakladiv vyshhoyi osvity. *Naukovyj visnyk Pivdenoukrayins'koho nacional'noho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushyns'koho*: zb. nauk. pr. 2017. №6. S. 7–13. 44. [In Ukrainian].
2. Bardus I. O. Filsofs'ki zasady koncepciji fundamentalizaciji profesijnoyi pidhotovky majbutnix faxivciv u haluzi informacijnyx texnologij. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoyi osvity*. 2016. №52–53. S. 7–17. [In Ukrainian].
3. Vitvyc'ka S. S. *Osnovy pedahohiky vyshhoyi shkoly: metodychnyj posibnyk dlya studentiv mahistratury*. Centr navchal'noyi literatury, K. 2003. 496 s. [In Ukrainian].
4. Dianova E. M. Rolevaja igra v obučenii inostrannomu jazyku. E. M. Dianova, L. T. Kostina. *Inostrannye jazyki v škole*. 1988. №3. S. 12 – 16. [In Russian].
5. Diment L. G. Organizacija igr na uroke. *Inostrannye jazyki v škole*. 1987. №3. S. 10 – 16. [In Russian].
6. Zagvjazins'kij V.I. *Didaktika vysšej školy. Tekst lekcij – Čeljabinsk*, 1990. 95 s. [In Russian].
7. Kitajgorodskaja G. A. Metodika intensivnogo obučenija inostrannomu jazyku. G. A Kitajgorodskaja, V. A. Buhbinder. Kіiv: Osvita, 1988. 279 s. [In Russian].
8. Nimchuk H.B. Rozvazhal'no-piznaval'ni ihry na urokax anhlijs'koyi movy. H.B Nimchuk. *Anhlijs'ka mova ta literatura*. 2003. №28. S. 12 – 15. [In Ukrainian].
9. Mohammad N., Zohre M., Hassanali B., Kamal N. Debate learning method and its implications for the formal education system. *Educational Research and Reviews*. 2016. 11(6). P. 211–218. [In English].

Матеріал надійшов до редакції 17.01.2022 р.